Ч. 6 (13.551). Львів, четвер 11. січня 1934. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Новий рік в европейській політиці.

Старий рік полишив таку тяжку політичну спадщину новому рокові, що політичні мужі великих держав не могли дозволяти собі за різдвяні та новорічні ферії. Гітлер приняв Франсуа Понсе, який привіз відповідь французького уряду за німецькі пропозиції вже першого січня. Другого січня прилетів сер Джон Саймон з Капрі до Мусолінія. Франко-німецькі переговори та справа реформи Союзу Народів получені в дечім між собою лишаються найповажнішими справами початку нового року. Вони будуть і тяжкими завданнями, якими буде примушений зайнятися Союз Народів, що сходиться в половині січня. Як одна так і друга справа була предметом нарад між Саймоном та Мусолінім. Італійські часописи запевняють, що Мусоліні має вже зредаґовані пропозиції дотично реформи Союзу Народів. Одною з головних засад реформи має бути відокремлення пакту Союзу Народів від мирових договорів. Згідно з повідомленням цієї преси Мусоліні не має найменшого наміру руйнувати Союз Народів, навідворот, він намагається створити здорові основи для його дальшої праці. У новорічній статті „Пополо д' Італія“ Мусоліні заспокоює малі держави і запевняє їх, що вони повинні боятися більше незгоди між великими державами, ніж порозуміння між ними.

Чи поїхав сер Джон Саймон з Риму до Берліна чи ні, у всякому разі не підлягає сумніву, що з анґлійського як і з італійського боку робляться поважні заходи, щоби допровадити до порозуміння між Францією та Німеччиною і створити основу для продовження праць конференції розброєння. *(Укбюро Женева.)*

Московська шпіонажа в Парижі.

Про шпіонську аферу, що захоплює все ширші кола в Парижі пише кореспондент „Журналь де Женев“: „Для людей, які намагаються допровадити до франко-радянського зближення, є дуже прикрим усе, що може свідчити про продовження підземної більшовицької діяльности. Ім дуже прикро признати, що ці добрі приятелі, яким пан Еріо надає заслуги та з якими шукає союзу, деморалізують уряди, щоби мати своїх аґентів по всіх міністерствах, а особливо по тих, що займаються національною обороною. Ці приятелі зовсім не полишили метод III. Інтернаціоналу, хоч вони і намагаються показати це. Сучасна шпіонська афера саме це доказує. Шпіонська банда працювала незвичайно енерґійно для Радянщини. Дуже можливо, наприклад, що ця банда набула для Радянщини шифр міністерства маринарки, це робить потрібним зміну всіх кодів, а ця справа більше скомплікована та коштовна ніж то назагал гадають. Коли цю аферу розглянуть, як треба сподіватися, ґрунтовно, то побачать багато гарних річей у більшовицьких способах роботи, і коли не замкнуть очей на правду, то переконаються, що більшовиків треба стерегтися постійно і систематично“.

„Але саме з цеї причини у деяких досить впливових колах будуть дуже старатися, щоби зменшити значіння цеї афери. Подібні зусилля були вже роблені кілька років тому, щоби перешкодити знайти винуватців схоплення ґенерала Кутепова, якого схоплено серед білого дня в центрі Парижу і напевно вбито. Вже тоді були люди, які були заінтересовані в підтриманні московського уряду та його аґентів. Тепер цих людей значно більше“.

Отже Москва є все Москвою, а французький уряд жне те, що посіяв. (Укбюро, Женева.)

Щоби Зл. Держави не мішалися в европейську гризню.

ВАШИНҐТОН, 9. I. ПАТ. У промові, виголошеній в Нюйорку, сен. Бораг радив, щоби Зл. Держави й далі оставали оподалік европейської гризні. Потім, не звиваючи ніякої держави, заатакував недовго істнуючий політичний рух, який хоче заступити 10 заповідей висуненими творцем тієї політики особистими приказами, які переслідують мужчин і жінок ріжничкуючи їх походження, релігію та політ. переконання, а крім того посвячують права народів для засад тавкти. Зл. Держави не думають протиставитися тій політиці та не можуть теж остати рівнодушними супроти них.

Засідання мін. ради в справі афери.

ПАРИЖ, 9. I. ПАТ. На засіданні ради міністрів прем. Шотан запізнав товаришів з подробицями афери Ставінського та зазначив, що годиться, щоби негайно почато в парляменті дискусію над зголошеними інтерпеляціями. Опісля премієр відчитав просьбу міністра кольоній Даляміера в справі димісії, яку президент республики приняв. Премієр предложив президентові республики до підписання іменування Лямуре міністром кольоній, Фрота міністром праці та Бертрана міністром торг. маринарки.

Димісія у звязку з байонською аферою.

ПАРИЖ, 9. I. ПАТ. Часописи приняли без здудування вістку про димісію міністра кольоній Даляміера, яку він учора вечором зголосив на засіданні кабінетної ради. Преса стверджує, що така розвязка була найвигідніша для самого Даляміера, який, не будучи міністром, матиме більше свободи доказати свою добру віру, та для кабінету, якого постанову вияснити вповні всю аферу витає прихильно гром. думка.

Помер байонський аферист.

ШАМОНІ, 9. I. ПАТ Аферист Ставінський, що вчора, в хвилині арештування його поліцією пострілився тяжко з револьверу в голову, помер у ночі.

Катастрофи.

РИМ, 9. I. У місцевості Сені вантажне авто, що везло робітників до фабрики, впало в пропасть. Шість робітників згинуло на місці, 14 є ранених.

БРЮСЕЛЯ, 9. I. ПАТ. Після недавнього саботажу на зал. двірці в Брюселі, де невідомі люди поклали на шинах перешкоди з дерева та заліза, потрібний випадок приключився на антверпенському двірці. Тут поклали на шинах величезний бетоновий бльок. Не прийшло до катастрофи лише тому, що вантажний поїзд їхав помалу, тільки машина ушкодилася. Ревізія шляхів виврила ще кілька таких перешкод. Не прийшло до катастрофи тому, що поспішний поїзд спізнився та перепустив перед собою вантажний.

РАДА ЛІҐИ НАЦІЙ РАДИТИМЕ ТИЖДЕНЬ

ЛЬОНДОН, 9. I. ПАТ. Райтерова аґенція повідомляє, що мін. Еден візьме участь у сесії Ради Ліґи Націй, яка зачинається 15. січня, а радитиме тиждень. Сумніваються, щоби мін. Еден міг остати в Женеві весь час сесії, бо мусітиме бути в Льондоні на мін. нарадах у справі розброєння. Голова розброїйної конференції Гендерсон устійнить, коли президія конференції має зібратися, після того як переведе переговори з представниками британського уряду.

НЕСПОКОЇ В ЕСПАНСЬКОМУ МАРОКО.

КАСАБЛЯНКА, 9. I. ПАТ. Із Тетуану повідомляють, що у звязку з димісією високого еспанського комісаря і багато визначних службовців еспанської адміністрації, що сталося тому, що Мадрид не затвердив бюджету Марока на 1934 р., дається відчувати поважний фермент серед місцевого населення. Місцева влада зарядила гострі засоби обережности.

ЛІТАК НА ПОМІЧ РАДІОСЛУХАЧАМ.

В Австралії перед Різдвом був такий попит на радіоапарати, що вже перед святами розібрали запаси. Торговці, щоби заспокоїти охочих на купно, замовили в своїх доставців апарати телеграфічно з умовиною, що апарати мусять бути доставлені ще перед святами. Цю умовину можна було виконати лише при помочі літака. І так, як літак долетів до Австралії, поручили йому апарати доставити ще до поодиноких осель, щоби всі інтересанти на Святий Вечір мали свої апарати та могли слухати радія.

ПРИКОРДОННІ СХОРОНИЩА В БЕЛЬҐІЇ.

БРЮСЕЛЯ, 9. I. ПАТ. Міністр війни Девез прискорив будову схоронищ на французький зразок, головно на німецькому кордоні біля Люксембурґа. Там повстануть найсильніші прикордонні забезпечення, а небаром побудують найбільші касарні для війська, що боронить прикордонної полоси.

ЗАСІДАННЯ РУМУНСЬКОГО КАБІНЕТУ.

БУКАРЕШТ, 9. I. ПАТ. Перше засідання нового кабінету відбулося нині під проводом прем. Татареску. Рада міністрів розглянула законодатні проекти, які предложать парляментові 1. лютого. Опісля рада міністрів покликала комітет, який займеться опрацюванням нового проекту про конверсію довгів, ухвалила знижку податків і переведення якнайбільших ощадностей.

КАРА ДЛЯ ТИХ, ЩО НЕ ЙДУТЬ НА ВІДПУСТКУ.

Помічник сусп. уряду німецького фронту праці д-р Дешер оголосив обіжник про „право відпустки“. Він звертає увагу, що все ще є німці, для яких не має значіння правило, що самозрозумілим є закон про щорічну відпустку. Д-р Дешер домагається, щоби введено примус, на основі якого кожен робітник після піврічної праці матиме право до відпустки. Цього права йому ніяк не вільно заперечити. Тому розпорядкові мають безумовно підчинюватися під загрозою арешту і роботодавці і робітники.

ПЕРЕСТАВ ВИХОДИТИ НАЙСТАРШИЙ НІМ. ЧАСОПИС.

До найстарших німецьких часописів належала „Кеніґсберґер Гартунґше Цайтунґ“, основана 1640 року. Часопис цей перестав виходити 1. січня 1934. Напрямок „К. Г. Ц.“ був демократичний.

БАЖАННЯ ДЛЯ ЦАРЯ МИКОЛИ II.

„Н. Й. Гер.“ повідомляє з Москви, що племя самоєдів вислало бажання цареві Миколі II. з нагоди Різдва. З того бачимо, що ще не всюди в СРСР знають про трагічну смерть царя Миколи II. і його родини.

Заслуги визначного діяча і мовознавця.

З нагоди 75-ліття Степана Смаль-Стоцького.

З 8. січнем ц. р. акад. Смаль Стоцький переступає 75. рік свого життя. Професор української мови й літератури на черновецькому університеті (1885—1918), акад. Смаль-Стоцький відомий у нас ширшій громаді більш, як політичний і громадський діяч. Кожний український інтелігент, що не відбився від життя, добре знає, що з імям акад. Смаль-Стоцького тісно звязана історія нашого національного розвитку на Буковині, що він усі свої сили вклав у чорну працю народнього пробудника і звичайного собі робітника, й дочекався гарних жнив із свого посіву. Ми не знаємо, якеб булоб зерно з тих його зборів, бо як неприязні вітри загнали Буковину в безвихідний кут і, здебільша, понищили добутки поверх трицятьлітньої праці колишнього провідника буковинських українців. Алеж можна сказати одне, що жнива ці були колись багаті. З них іще й досі потрохи проживають відділені непролазними стінами від нас — наші земляки з Буковини. Хто-ж знав ту частину нашої землі зперед 1914 р. а то й тягнув, як умів, віз народньої роботи на Буковині, побожно згадує тепер імя — академіка Смаль-Стоцького. Самі ці згадки будять у нового покоління інші думки. Спогад про велику працю черновецького професора на Буковині — творить тепер підставу для впертої боротьби за елементарні права нашого народу на Буковині. Він-же тепер там бореться за таку „нікчемну" справу, як те, щоб його визнали бодай за національну меншість у Румунії. А до 1918 р. він був уже на всіх полях народнього життя (крім церковного) майже повноправний. А це — чи не найбільша заслуга саме проф. Смаль-Стоцького...

Куди менше знає в нас громада про наукову працю проф. Смаль-Стоцького. Не через те, що, може, її недоцінювала. Причина тут така, що громадська й політична робота його все висувалась уперед, вона давала реальні наслідки, які кожний мав нагоду бачити. А наукова робота була все в тіні, хоч професор Смаль-Стоцький умів її все звязувати з життям народу — про неї знали розмірно менше. Сама правописна справа, яка так хвилювала колись наше громадянство 90. рр. XIX. в. — вимагала дуже великої наукової підготовки. Бож для зреформованого сучасного правопису треба було створити систему. Система-ж — без наукових студій структури мови неможлива. З цілої цієї справи виросла і шкільна граматика проф. Стоцького й Гартнера*) з 1893 р. Досить її тільки злегка переглянути, щоб переконатися, кілько вкладено в неї мозольної праці. Такої граматики в нас до того часу ще не було. Граматика Огоновського побудована на порівняльно-історичній підставі; і з цього боку найкращий на свій час підручник нашої мови. Граматика-ж Стоцького виходить із внутрішніх законів української мови і, хоч не спускає з ока давнини — історію залишає з боку.

Для нової системи треба було витворити свої окремі поділи нпр. у відмінюванні, а щоб ці поділи відповідали дійсности, треба було перевірити силу силенну матеріялу, до того часу на такій основі не скодефікованого. Цим пояснюється сила своєрідних ґруп-зразків, від яких, вихована на історичній методі (Малецького) професура наших середніх шкіл — попадала в жах і... довгі роки не вчила граматики української мови з підручника Стоцького. Не вчила — не розуміючи його... А це, ясна річ, мусіло дуже некорисно відбитися на науці рідної мови в середній школі. Це відчуває з нас кожний і досі...

А проте шкільна граматика Стоцького витримала чотири видання, й досі це одинокий підручник для науки української мови для галицьких гімназій. Методичніж граматики для народніх шкіл (Коцовський — для Галичини, О. Попович — для Буковини) пбоудовані зовсім на системі граматики Смаль-Стоцького.

Свого часу цій граматиці довелося витримати багато напастей. На неї накинулися були ті, що їх колола з око сама система, будована виключно на законах української мови, а ці закони кажуть трактувати українську мову, як щось ціле, самостійне, а не причіпку до інших мов, нпр. російської (Яґіч; галицькі москвофіли, нпр. Мончаловський). Таксамо ще й досі акад. Смаль-Стоцькому раз-у-раз доводиться відбиватися від утертих поглядів т. зв. історичної школи, поглядів, що закорінилися в славістиці.

Справа в тому, що 1913 р. акад. Смаль-Стоцький видав іще й по німецькому свою граматику у Відні. Свого часу назвав був д-р Щурат появу цієї книжки епохальною. Вже з того погляду, що від того часу лінгвістика маючи таку книжку, написану одною з найбільше знаних европейських мов — почала притягати й українську мову до своїх дослідів, вже — з того погляду ця граматика мала й має величезну вагу для мовознавства. Дескриптивну її частину високо ставили і ставлять визначні славісти (Мее, Брікнер, навіть Шахматов і Лер-Сплавінський). Тільки ті самі вчені поборюють Смаль-Стоцького саме за те, за що його книжку назвав д-р Щурат епохальною... за — його погляд на становище української мови у сімї слов'янських мов. Акад. Смаль-Стоцький відриває її від т. зв. общеруського пня і звязує її більше з південно-славянськими мовами. Іншими словами — не визнає Шахматового історизму, не визнає створеною школою цього геніяльного російського лінгвіста т. зв. общеруського періоду східнославянських мов (т. зв. общеруської мови) й виводить її початок просто з діялектів праславянських... Можна сперечатися щодо критеріїв, на яких збудований погляд Смаль-Стоцького. Можна не погоджуватися з помішаннями сучасних синхроністичних прикмет української мови з історичними (діяхроністичними) — на це і вказував Шахматов. Можна сумніватися, чи дійсно українська мова цілою своєю будовою найближча до південнославянських(і звуково вона не така близька, а флексією, наголосом — далеко відбігає). Можна Алеж смілива думка акад. Смаль-Стоцького кинула багато свіжого й нового щодо метод досліду живої мови. Докладні розбори памяток старої української мови та сучасної її будови приневолюють лінгвістів піддати ревізії погляди Шахматова. Молода школа українських мовознавців цілком захиталася щодо непомильности їх. Не так уже сміливо проскакують вони і в сучасних рос. мовознавців. І ще тільки польська лінгвістика вперто її тримається. Не тільки перебрала від Шахматова його теорію, але й — номенклятуру та термінольогію (нпр. język małoruski!). Ці свої думки у справі розвитку української мови, викладені в граматиці з 1913 р., акад. Смаль-Стоцький поповнив рядом праць та наукових рецензій, що їх містила від 1921 р. праська „Slavia" (рецензії на праці Ганцова, Мее, нпр. „Мякі і тверді шелестівки" й т. д.). Потрохи справи цієї торкається і праця „Розвій поглядів на сімю слав. народів".

Із практичних граматичних справ акад. Смаль-Стоцький присвятив багато праць правописові („Україна", „Діло"), його теперішньому станові та його виглядові в минулому (пор критику на Огієнкові „Нариси укр. мови").

Крім праць із лінгвістики, проф. Смаль-Стоцький дав нам декілька творів історично-

*) Участь небіщика проф. Ф. Ґартнера у спільній праці над граматичними дослідами української мови (відоме „Minoritätsvotum" у справі українського правопису, шкільні граматики, нім. граматика з 1913 р. і т. д.) присвячує проф. Стоцький окрему працю (у формі спогадів), опубліковану свого часу з нагоди смерти Гартнера в ЗНШ.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 11. СІЧНЯ 1933.

ФЕДІР ДУДКО.

Різдвяна парада в Батурині.

(Уривок із роману „Мазепа".)

По довгій урочистій церковній відправі в в Миколаївському батуринському соборі ціле духовенство з корогвами, хрестами й козацькою іконою Батуринської Заступниці — Матери Божої, а за ним гетьман, старшина й усі присутні вийшли з церкви на площу, щоб перед усталеним у шпаліри військом відслужити молебень.

Коли могутнім голосом протодіякон проголосив цареві Петрові й благочестивішому ясновельможному гетьманові Іванові з усім козацтвом і Військом Запорожським многоліття, з валів батуринської фортеці, стрясаючи морозне повітря й підносячи вгору клуби рудавосірого диму, загреміли гармати.

Під звуки багатоголосової капелі, яка співала Мазепі „Многая літа", до нього підвели чудового, роскішно осідланого, недавно присланого в дарі від кримського хана черкеського скакуна й зняли з нього оксамитну, ткану по краях золотом попону.

Граціозно, немов у танцю, присідаючи на тонких непругих ногах і поблискуючи золотою оправою снасті й безліччю дорогого каміння, китиць, пофів і кованих блях на сідлі й пишному гетьманському з яскраво червоного перського оксамиту чапраку, кінь повернув до Мазепи голову і пирснув з ніздрів білою парою.

Мазепа надів шапку на голову, заніс ногу в срібне, насічене золотом широке стремено і тримаючися за ковану вирізним золоченим сріблом і усипану самоцвітними туркезами луку, вскочив у сідло.

Перший генеральний осавул Іван Ломиковський узяв із рук у булавничого гетьманську булаву й з низьким поклоном передав її гетьманові.

Тримаючи булаву у правій руці, Мазепа привичним рухом потягнув повід і величний у своїй блискучій, золотом тканій горностаєвій кереї, виїхав наперед війська.

Іззаду за ним їхали на конях наказний бунчужний Гамалія з гетьманським бунчуком у руках, генеральний хорунжий з корогвою, царський дяк Веневітинов, обидва генеральні осавули, суддя Кочубей, другий генеральний суддя Прокопович, генеральний писар і полковники всіх десяти реґіментських полків.

Мазепа оглянув навколо все військо, що напоготові стояло перед ним, і голосно звернувся до нього:

— Здоровлю енеральну військову старшину, обозного з товаришами, полковників, знатне військове товариство, полкову, сотенну й городову старшину, отаманів із службою й усе козацтво запорожське, реєстрове, городове й й усіх компаній мого реґіменту із святом Христового народження!

Не встиг Мазепа закінчити останніх слів, як у відповідь йому із тисяч вуст широко розляглися крики Vivat!

Мазепа підніс булаву.

Брязнули чистим дзвоном таламбаси, пролунала команда й під звуків музики на чолі з сивовусим генеральним обозним Дунин-Борковським рушили перед гетьманом з бунчуками, розпущеними прапорами й довгими списами в руках стрункі ряди козацької кінноти.

Перед кожним прапором Мазепа високо підносив руку з булавою, прапор схилявся перед ним, відділ вигукував: „Слава батькові нашому!" і проходив далі.

Перед гетьманом дефілювали: ціла батуринська сотня з бравим сотником Нестеренком на чолі, відділ компанійського полку з полковником Кожуховським, гарматня сотня батуринської фортеці з німцем на гетьманській службі, осавулом генерального обозу Фридрихом Кенігсеном, сердюцька надвірної корогви сотня, відділ батуринського городового козацтва при отамані, три роти московського стрілецького полку з полковником Аненковим, піша компанія пластунської команди й на закінчення багато убрана, мальовнича своїми строями сотня особистої гетьманської охорони.

Вся ця маса війська з музикою обгинала площу, ґальопом проходила бічною вуличкою поза собором угору й розташувалася шпалірами вздовж тієї дороги, якою мав переїздити до свого дому гетьман. Одна тільки сотня гетьманської охорони, що йшла останньою, під командою осавула Часника, який заступав Войнаровського, відірвалася від військового походу й підїхала ззаду до гетьманського почоту.

Гетьман виїхав на середину площі, по якій пройшло маршем військо, й повертаючи баського коня вправо й уліво, привітався з народом, що густою збитою лавою заливав цілу площу за шпалірами городового козацтва:

— Бурмистрів з міщанством і поспільство цілого краю нашого поздоровляю з великим святом Різдва!

— Vivat! — ревнуло навколо.

Киваючи головою в обі сторони, в довгій, розпростертій по крупу коня кереї, з золотою булавою в руці і з блискучим почотом за плечима, Мазепа повернув коня й поскакав у напрямі до замку.

— Vivat!... Vivat!... — кричали навколо нього.

Проїхавши шпаліри розставленого здовж вулиці війська, Мазепа повернув убік і, підносячися вгору до фортеці, озирнувся.

Багатотисячна юрба, рябіючи, як килим на сонці, ріжними барвами одягів, заливала площі й бічні вулиці і повернувшися в його бік, дивилася на гетьманський відізд. Довгим пасмом у цій юрбі простягалася слідом за гетьманською кавалькадою маса критих і відкритих саней, розїзжаючися після паради.

Виїхавши між двома фортами на алею перед гетьманським замком, Мазепа вдарив коня острогами й стрілою влетів у відчинену браму двору.

—o—

літературних. Здебільша, це або монографії (напр. про Енеїду Котляревського, про Федьковича, тощо), то культурно-історичні образки, зібрані в цілий твір „Буковинська Русь", — повна заокруглена картина доліисдолі українського народу на Буковині від часу відпаду цієї частини нашої землі від галицького князівства по девятнадцятий роки XIX. ст.

Зокрема треба згадати про студії проф. Смаль-Стоцького над Шевченком і його творчістю, з його цікавою методою, інтерпретувати творчість Шевченка і пояснювати його поезію передовсім, самим поетом і його повним світоглядом, збереженим у всій його творчости. Т. зв. „впливи", над якими колись ломали собі голови — проф. Смаль-Стоцький уважає за річ другорядну..., бож і вартість усіх тих впливів може бути сумнівна...

Зі скінченням 75. роком свого життя акад. Смаль-Стоцький із гордощами може дивитися на результат своєї пядесятилітньої громадсько-політичної роботи та наукової праці. Великі результати. Треба тільки, щоб Громада їх піднесла якслід.

Василь Сімович.

По широкому світі.

— У звязку з катастрофою в копальні вугля в Оселу потягнено до відповідальности директора копальні і сімох інших урядовців, що не подбали за достаточну безпеку робітників.

— Секретаріят Союзу Народів одержав від комісії висланої до Ґр-Чако повідомлення, що її місія не вдалася вогду на спротив Параґваю.

— Італійський уряд предложить в найближчому часі інтересованим державам нові розбройні пропозиції.

В честь радянської торговельної делегації, що перебуває в Парижі, мін. Льоран Еййак два засідання. Підписані радянсько-французької торговельної умови наступить за кілька днів.

— Радянський уряд рішив іменувати болгарина Димітрова, увязненого в процесі за підпал райхстаґу, ґенералом червоної армії, а управа м. Москви назвала його ім'ям одну вулицю.

—о—

Наслідки паніки.

ТОКІО, 9. I. ПАТ. На залізничому двірці в Токіо вибухла страшна паніка серед новобранців, яких відпроваджувало багато кревних. Кілька осіб повалено серед душні на землю, що сталося причиною великого переполоху серед людей. В результаті 71 осіб згинуло а 56 є ранених.

Фінансово-політичний скандал у Франції.

Ошуканства на байонські суми. — Російський жид Ставінський героєм сумної афери. — Компромітація політичних кол. — Самогубство Ставінського.

Французька преса і паризькі політичні кола займаються тепер справою великого банкового скандалу в місті Байон, що грозить захитанням теперішнього французького уряду. В аферу є вмішаних багато визначних осіб з фінансового і політичного світа, головно з радикально-соціяльної партії, а навіть деякі міністри, вслідком чого справа дісталася на денний порядок міністерських нарад.

Головним героєм є російський жид Ставінський, якого батько в часі світової війни прибув до Франції й доробився тут великого маєтку. Молодий Ставінський вів розгульне життя мецената і швидко пропутав увесь маєток, наслідком чого батько застрілився. Попавши у вир марнотратности, Ставінський почав допускатися ріжних ошуканств і був уже перед пяти роками арештований. Викрутившись при допомозі впливових приятелів з вязниці, стає урядовцем міської каси в Байоні, де до спілки з її директором Тісієром допустився ріжних банкових ошуканств, наразивши ріжні фінансові установи і приватні особи на величезні втрати, що доходять до 650 міліонів франків. Не бачучи іншого виходу, директор Тісіє віддався добровільно в руки слідчої влади, а Ставінський скрився.

Ставінський був знаний у вищих товариських колах у Парижі. Уладжував величаві прийняття, на які запрошував найвизначніших людей, навіть міністрів, з якими удержував ближчі товариські звязки, як напр. з міністром кольоній Даліміером. Ті звязки використовував до своїх фінансових ошуканств. Грішми, добутими з дефравдацій та ошуканств фінансував м. ін. радикально-соціяльну партію. Скомпромітованих є 180 осіб.

ПАРИЖ, 9. I. Поліція викрила криївку Ставінського в Шамоні, відомій місцевости зимового спорту. Окруживши віллю, яку Ставінський винаймив перед кількома днями, надармо домагалася отворення дверей, бо ніхто зі середини не відзивався. Коли виломлено двері, в кімнаті роздався гук вистрілу. Ставінський стрілив собі з револьверу в голову. Стан його безнадійний.

ПАРИЖ, 9. I. ПАТ. На вчорашньому засіданні кабінетової ради премієр Шотан зясував подробиці афери Ставінського, повідомляючи про розпорядки влади, наслідком чого винуваті будуть потягнені до відповідальности. В четвер премієр готов приняти інтерпеляції в справі байонської афери. Опісля міністер кольоній Даліміє доказував документами, що він ділав у добрій вірі. Його виводи підтримав міністр скарбу. Кабінетна рада приняла ті пояснення до відома.

ПАРИЖ, 9. I. ПАТ. Премієр Шотан мав учора довшу конференцію з префектом поліції Ш'яп. Вислідом розмови буде реорґанізація паризької поліції.

ПАРИЖ, 9. I. ПАТ. Комітет радикальної і радикально-соціяльної партії одної з дільниць Парижа рішив домагатися у звязку з аферою Ставінського відкликання зі становища префекта паризької поліції за потурання скандалів. Крім того зажадав виключення з партії міністра кольоній Даліміера, деп. Болета, деп. Гарата і кількох інших осіб, скомпромітованих у тій афері.

Яка буде німецька відповідь.

Берлінські кореспонденти паризьких часописів повідомляють, що відповіді Німеччини на французьке меморандум з 1. ц. м. слід надіятися в найближчому часі.

Гітлер у звязку з міжнародніми переговорами згодився приспішити відповідь і спільно з мін. Нойратом виладжує остаточний її текст. Деякі дані вказують на те, що німецький уряд, признаючи примирний тон французького меморандум, задержить у своїй відповіді всі дотеперішні домагання Німеччини, в першу чергу рівність прав. На основі інформацій „Журнал-ю" німецький уряд стверджує, що не може зголоситися на французькі пропозиції та що Німеччина рішилась не вернути до Союзу Народів, доки не буде переведена ревізія територіяльних клявзуль версайського трактату. Німеччина згодилась би підписати пакт неагресії тільки на випадок, якби вона зовсім заніс льокарненський пакт і якби заніс арт. 22. і 23. версайського трактату. Одночасно Німеччина хоче дістати право вдержати фортифікації над Реном і оборонні організації. Німеччина домагається, щоби рівноправність обовязувала негайно. Німецька нота буде передана на другий тиждень.

Стріча Саймона з Гендерсоном.

ЛЬОНДОН, 9. I. ПАТ. Міністр Саймон зустрінеться з предсідником розбройної конференції Гендерсоном і в основі дотеперішнього проєкту візьме участь в засіданні ради Союзу Народів у Женеві 15. ц. м. Як передбачують, засідання розбройної комісії англійського кабінету відбудуться в середу або четвер.

—о—

виборців можна було здобути 4 мандати на всіх 9. Однак українське громадянство, зневолене виборчими практиками, доволі байдуже поставилося до виборів, бо навіть 50 проц. українських виборців не голосувало. На ок. 500 українських виборців І. округи голосувало тільки 239. У висліді українці здобули в тій окрузі 2 мандати.

Як по інших містах, таксамо й у нас, тому, що закон передбачував викреслювання кандидатів на виб. картках, нашими радними вийшли люди невідповідні, що не в силі репрезентувати українське населення і боронити його інтересів. Люди ті були підписані на дальших місцях листи.

З уваги на ріжні виборчі містерії українці внесли протест проти виборів у всіх трьох виборчих округах.

Громадянин.

Стрийки в Туреччині заборонені.

Турецький уряд розпорядок на основі якого всякі страйки нарушенням закону а ді-яльність працедавців робітників підтягнено під контролю держави. Тому всі звання поділено на корпорації й катеґорії, що зближає уклад турецької держави до укладу станових держав.

Вибори до міських рад.

ВИБОРИ В БУЧАЧІ.

З хвилиною писання виборів до міської ради в Бучачі ці почали підготовлятись до виборів. На виборчім зібранні вибрано виборчий комітет, рішено йти до виборів самостійно — з директивами національного проводу.

Згідно з новами нового закону місто Бучач вибирає радних. Поляки вже зазадегідь хотіли б з українцями компроміс, зробивши його передтим з жидами. Пропонували укаїн місця і 1 місце асесора. Одначе українці, що повинуються директивам провше входять у ніякі компроміси.

Виборча тія назагал не була для українців некорисна. Місто поділили на три виборчі округи, их перша виб. округа вибирала 9 радних, а округа 8 радних, третя округа 7 радних. Українці були найсильніші в другій окрузі, та сильні в першій. Виборчий комітет після технічно вибори та своєчасно зголосити кандидатів у всіх трьох виборчих окружах з тою хвилиною почався другий виборчої історії. Голова виборча комісія повновласників зголошених листами на ріжні похибки, які слід би не згадуючи при цьому ні слова про зтереження дотичного підписів осіб. Коли заслані лист дали відповідні виясненння, з законених їм завваг, предсідник гол. виборчої комісії покликав усіх кандидатів, що зголосили українські листи, аби провірити, чи кожний з них зокрема підписав власноручно дотичну листу. При цьому гол. виб. комісія заквестіонувала кілька підписів, як неавтентичні, а опісля на засіданні гол. виб. комісії уневажнено кілька підписів українських лист, як неавтентичні. Дальше уневажнено всі підписи тих осіб, що не явилися на візвання предсідника гол. виб. комісії в справі підписів, підписи осіб, що підписалися повним прізвищем, але тільки початковою буквою свого імени, а крім того всі підписи кандидатів на радних, хоча виб. ординація ні словом не згадує про те, що листа мусить бути підписана повним іменем і прізвищем, а також, що кандидат на радного не може підписати листи. У всякому разі уневажнено стільки підписів на листах кандидатів II. і III. виб. округи, що не стало законом вимаганої скількости підписів і тому листи кандидатів уневажнено. Чудом тільки залишилась як важна українська листа в I. виб. окрузі. Позатим у списках виборців поминено дуже багато українців, бо в самій тільки II. окрузі внесли ми 54 рекламації.

Не зважаючи на уневажнення наших лист у двох виб. округах, де голосування не відбулося, бо лишилася тільки одна польсько-жидівська листа, рішив виб. комітет піти до виборів у I. окрузі, де при повній участи українських

НОВИНКИ.

— Українські авдиції в берлінському радіо. Дирекція Українського Наукового Інституту в Берліні подає до відома, що всі вістки про „українські авдиції", будьто би влаштовувані Інститутом у берлінському радіо — не відповідають правді. Стверджуючи, що Інститут не має нічого спільного з поширюванням тих вісток, Дирекція Інституту просить українські пресові органи й заінтересовані установи користуватися для інформацій про діяльність Інституту передовсім „Вістями Українського Наукового Інституту" (ВУНІ).

— Управа Центральної Бібліотеки Українознавства при Українському Науковому Інституті в Берліні дякує з Новим Роком усім нашим Редакціям, Видавництвам, Установам і Організаціям за безплатне надсилання газет, журналів, книжок й інших публікацій та просить надалі не забувати на цю одинокy в Німеччині українську культурну установу й надсилати постійно по одному примірникові всіх видань на нову адресу Бібліотеки: Централбібліотек фір Украінекунде, Берлін Ц 2, Брайтештрассе 36, партер. — Д-р Зенон Кузеля.

— Рух у Читальні й Бібліотеці Українського Наукового Інституту в Берліні. Перший місяць нового шкільного року 1933-34 зазначився в читальні та в Центральній Бібліотеці для Українознавства при Українському Науковому Інституті в Берліні значним зростом відвідувачів і використання книжок. І так відвідало читаль-

ню в листопаді 290 осіб, що крім виставлених до загального вжитку газет вибрали для користування 585 журналів. У томуж самому часі (25 днів) мала Бібліотека 205 відвідувачів, що взяли до читальні для читання 286 творів у 357 томах і визичили до дому 112 творів у 158 томах, разом 398 творів у 515 томах. Крім цього вжито для викладових цілей в Інституті та в семинарі орієнтальних мов при берлінському університеті 56 творів. За листопад прибуло в Бібліотеці 96 творів у 252 томах, крім цього дописано 186 томів і зшитків періодиків. Загальне число томів у Бібліотеці перейшло вже 22.000. — З початком січня Бібліотека переноситься до окремого більшого помешкання в „Маршталю" при Брайтештрассе 36 в сусідство Центральної Міської Бібліотеки, Ібероамериканського Інституту, Німецького Журналістичного Інституту й інших університетських наукових інститутів.

— **Хто виграв на льотерії?** В першім дні тягнення IV. кляси 28. клясової льотерії впали виграні на такі числа: 20.000 зол. на ч. 165550. 10.000 зол. на ч. 41662 127494. 5.000 зол. на ч. 64594 99010 127449 181092 155113. 2.000 зол. на ч. 6618 48222 74667 76303 90052 93203109963 110588 137099 137273 137946. 1.000 зол. на ч. 6477 7217 8413 8942 11827 13067 26494 26933 36351 39847 43323 47817 48594 56884 59008 58009 59417 69795 70304 72817 87449 94662 96420 97173 97273 97865 116038 116072 119751 120318 120344 120991 124016 128687 137105 14009 140787 142632 150474 150938 158367 164837 15.000 зол. на ч. 10241. 5.000 зол. на ч. 18096 25133 34270 34335 110141 34092. 2.000 зол. на ч. 5059 30796 33351 51506 52304 59880 60682 88420 93627 100825 103106 130756 154428 159641 168278 1.000 зол. на ч. 4902 11573 21106 25815 26043 28849 29247 36724 42919 49236 49177 51760 51882 56464 58734 62452 67459 85523 85528 90987 92264 93712 96049 97607 97697 98886 100310 109972 120202 124995 125834 126889 141733 143825 144721 145930 152940 159250 160391 160553 168241 169342. — В другім дні тягнення IV. кл. державної льотерії впали виграні на такі числа: 20.000 зол. на ч. 123593, 162957. 15.000 зол. на ч. 4146, 21417. 10.000 зол. на ч. 29851, 67700. 5.000 зол. на ч. 31962, 61245, 76985, 134770, 167144. 5.000 зол. на ч. 59530. 72296. 2.000 зол. на ч. 4081 4631, 6861, 11685, 32717, 3419, 52100, 82810, 84990, 95802, 97153, 97277, 105051, 14513, 161127. 2.000 зол. на ч. 3006, 19021, 23027, 27875, 29686, 31401, 40692, 53077, 60450, 75040, 81644, 94544, 96961, 127499, 130139, 131280, 142823, 143144, 149064. 1.000 зол. на ч. 25579, 32323, 35986, 36545, 38619, 40069, 46392, 46714, 50044, 50858, 51996, 54976, 55150, 59866, 61534, 65632, 73973, 74839, 75233, 75319, 77053, 82524, 84524, 85064, 91180, 92501, 96407, 98788, 99494, 103119, 108407, 116346, 10186, 122658, 131494, 141046, 151074, 162868, 168930. 1.000 зол. на ч. 6802, 8601, 14155, 17270, 19435, 39757, 41542, 41732, 40803, 44484, 45864, 51890, 54408, 59449, 60606, 62129, 64171, 68104, 69702, 70636, 71092, 85457, 88510, 97262, 100821, 106103, 110806, 113687, 124236, 131086, 135781, 141595, 142290, 152955, 161552, 167673.

— **Зловживання в міській господарці.** З доручення слідчого судді Ліндерта переведено контролю господарки у львівських електричних заведеннях. У відділі запасів знайшли зловживання при закупні матеріялів, наслідком чого арештували начальника того відділу Канаровського.

— **Самогубство лікаря.** У Львові при вул. Яблоновських 44, застрілився 29-літній лікар діточої клініки д-р Жигмонт Равіч. Рішився покінчити з життям мабуть тому, що нездужав на вуха, наслідком чого не міг спати.

— **Львівська хроніка.** До ресторану Новака при вул. Казимирівській, напроти поліції, вломилися в ночі на суботу злодії й вкрали з каси готівку 300 зол. та велику скількість лікерів, вин і інших товарів загальної вартости 3.000 зол. — При вул. Охоронок повісився у своїм мешканні возний магістрату Антін Ґрабський наслідком невзгодин з жінкою.

— **Сестри затроїли брата.** В Скнилові під Львовом умер перед кількома роками господар Антін Буць, залишивши дві дорослі доньки Анну й Еву та 20-літнього сина Василя, глухого та несповна розуму. Щоби позбутися брата, що був для них тягарем, обі сестри, з яких Анна вийшла тимчасом замуж, напалили колисьтут на ніч в печі камінним вуглем і коли Василь заснув, заткали комин а самі пішли спати до кухні. На другий день знайшли брата неживого наслідком затроєння чадом. Одначе слідство викрило властиву причину його смерти й обі сестри та шваґра арештовано.

— **Краєва хроніка.** В Торчиновичах пов. Самбір арештовано громадського писаря Івана Пукача, який повідомив фальшиво, що йому вкрали 2.000 зол., щоби затушувати здефравдовані громадські гроші. — В Залурові пов. Бучач застрілився учитель Тадей Смольний, постріливши наперед свою жінку, що його зраджувала.— На дорозі до Сернок пов. Рогатин знайшли трупа жінки з дитиною. Була це жебрачка, що ходила від села до села. — В селі Волі Якубовій пов. Дрогобич 36-літній Віктор Мисів застрілив у своїй хаті Мих. Кондратова, що баламутив йому жінку. Опісля стрілив тричі до своєї жінки Марії, ранячи її тяжко в голову. — В Луківці Вишневецькім пов. Рогатин згорів ґазово-моторовий млин вартости 10.000 зол. — В Оріхівцях біля Підволочиск побилися в часі латинського Різдва колядники, при чому Ян Ошуст пробив на смерть ножем Яна Мариняка.

— **Вовки на Гуцульщині.** В околиці Буковець пов. Косів вовки напали на дитину, що йшла до школи і пожерли її. Осталися тільки книжки та останки одежі. Біля Кут знайшли ноги та руки старої жінки та малого хлопця, яких тотожности досі не стверджено. Обоє стали жертвою вовків. Більша тічия вовків напала недавно на двох румунських граничних вояків і пожерла їх. Вояки мусіли довший час боронитися, бо довкола лежали застрілені вовки. Населення так залякане вовками, що ніхто не виходить під вечір з хати.

— **Вбивство.** У Гвіздці Старому пов. Коломия на забаві Вас. Микитюк застрілив Петра Воробчука. Хотів застрілити Михайла Кіцмука. Вбивник утік.

— **Вуж давун на Дал. Сході.** В околицях Хабарівська найшли в тайзі сплячого вужа-давуна, довгого на 3 м., товстого на 12 цм. Це вперше найшли підзворотникового вужа на такій далекій півночі.

— **Рекорд вітрильника.** З Австралії повідомляють, що гамбурський вітрильник „Падуа" переїхав з Гамбурга до австралійської пристані Валляру у 66 днях.

— **Швидкість лету на літаку.** Французький летун Массот установив новий рекорд перелетівши 358 км. за годину. Дотеперішній осяг, теж французького летуна Дельмота, був 334 км. на годину. Массот перелетів 1000 км. за 2 години 47 мін. і 31 секунди.

— **Новий острів.** Із Москви повідомляють, що полярна виправа проф. Лавдіна відкрила новий острів на Карському Морі 18 миль від Людендорфового заливу. Острів назвали островом Балицького у честь шефа українського ДПУ.

— **Коні вертаються.** Малярська преса звертає увагу на цікаве явище: після довгих літ на вулицях Будапешту появилися знову „однокінні фіякри. Авта віддавна заступили коні і „однокінки" щезли були зовсім.

— **Смерть австрійського артиста.** У Відні помер у 60-ім р. життя один із найбільших австрійських мистців різьбар Антон Ганак. Ганак був теж знаменитим графіком. Із численних його праць, відомих теж в Італії та Скандинавії, найславніші: воєнний памятник „Маґна Матер", „Фанатик", памятник анатома Цукеркандля у віденському університеті, проект памятника для композитора Малерай „Останні люди", що находяться у віденській „Модерній ґалерії".

— **Ріжні вістки.** В Амстердамі провідник голяндських фашистів Муссерт зорганізував своїх однодумців на перших прилюдних зборах; голяндські фашисти одягнені на зразок гітлерівців. — У Парижі помер генерал світової війни Дюбай, що був полководцем східної частини армії і у 1916 р. військовим губернатором Парижа; йому завдячує Франція оборону Нансі. — У залізниці між Брюселем і Антверпеном невідомі злодії вкрали пересилку, що мала в собі раду на 1 міліон. — [illegible]ний воєнний літак випустили в Англії з моторових фабрик у Бро; він важить 30 тон і має в собі все потрібне артилерійське знаряддя малого калібру. — Американський фізик В. Д. Кулідж придумав апарат, що дасть змогу висилати рую електронів у незвичайно швидкім часі: одну секунду на просторі 150.000 км. — У Сан Франціско поліція зліквідувала велику шайку контрабандистів, що віддавна торгували опієм і кокаїною.

З кіна.

КІНО „КАСІНО": „ОБІД В ГОД. 8-ІЙ".

Кілька великих кінових артистів склалось на фільму, зроблену на підставі пересічної цікавої повісти. Бачимо зрівняних акторів Ляйонеля Берімора, Воллеса Бірі і Марію Дреслер, поруч них Джона Берімора, Жану Гарльов і Леве, але кожний із них грає для себе і за себе, бо вчинки тих людей не складаються на якусь одноцільну картину. Поодинокі сцени дають нам деяке поняття про американські звичаї, де над цілим життям панує всевладний бізнес.

КІНО „ХИМЕРА": „ЖАХЛИВА НІЧ У „ДЗУ".

„Дзу" значить в англійській мові у скороченій формі „Зоольоґічний сад", себто звіринець. Дія цієї пєси відбувається у звіринці у Будапешті. Кульмінаційною точкою є втеча диких звірів із кліток і боротьба з ними. Фільма має симпатичну пару „молодих", закохані в собі дають посередньо притоку до „жахливої" ночі. Молодий доглядач звіринця, вихований змалку у звіринці, зручний і смілий, має всі симпатії глядачів.

ОГОЛОШЕННЯ

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки, Львів, Ринок 10.